

Mesjanizm żydowski a polski

Są oczywiście nasze rodzime, swoiste źródła polskiego mesjanizmu politycznego. Jednak – jak właściwie wszystko co odnosi się do świata idei – jest to nasz import. Nim zatem zaczniemy rozprawiać o polskim mesjanizmie, warto przyjrzeć się pierwowzorom.

Zbadać historyczne jego tło i doktrynalne uwarunkowania. Są na ten temat obszerne analizy, opisujące to zjawisko na szerokim, przekrojowym tle. Na przykład traktuje o tym książka ks. Jelonka, wydana już w dwudziestym pierwszym wieku, a zatytułowana *Mesjanizm*. Wykorzystując zawarte w niej niektóre myśli, tezy oraz konkluzje podążmy jednak swoją ścieżką. Zobaczmy zatem na czym zasadzał się mesjanizm żydowski, ten pierwowzór, z którego tak obfitą treść zaczerpnął system, który wieki później ukształtował się w naszym kraju.

Dla zobrazowania tego zjawiska użyjmy sceny, która ma związek z procesem Jezusa Chrystusa przed żydowską starszązłą religijno-polityczną. Otóż w znamiennych słowach Arcykapłan tłumaczy, jaki jest tak zwany przedmiot sprawy. Powiada on bowiem wprost, że lepiej by jeden zginął za naród, niż zbiorowość miałaby ponosić odpowiedzialność za działalność Jezusa. I na tym właśnie polega i zawiera się istota żydowskiego mesjanizmu. Idea na wskroś zmaterializowana, brutalnie wyjałowiona z wszelkiej duchowości i to mimo pozorów, iż jej rodowód jest jakby samym wysublimowanym sednem tej religii. W tym przypadku narodowe kierownictwo Żydów, całą tę dramatyczną sprawę stara się rozegrać na dwóch jednocześnie płaszczyznach. Z jednej strony powodem nocnego procesu jest

odrzućcenie poglądu, iż Jezus jest oczekiwanym i wieszczonym przez pisma Mesjaszem, a z drugiej zaś zgodą na to, że nie jest On tylko zwykłym buntownikiem. Kimś kto zaledwie narusza ustalone religijno-polityczne reguły. Lepiej więc, by ktoś taki jak On zginał za naród, niż miałoby być odwrotnie. Dla praktycznych Rzymian te niuanse były trudne do ogarnięcia ich łacińskim rozumem. Przez całą część sądową Piłat nie może pojąć kogo sądzi? Czy stoi przed jego trybunałem polityczny buntownik, czy religijny reformator, wieszcz nowej konfesji. Ostatecznie pod naciskiem „ulicy” sterowanej przez duchowe przywództwo, niechętnie przyjmuje, że skazuje politycznego dysydenta przeciwko władzy cesarów. W następnych wiekach wśród Żydów pojawiało się wielu uzurpatorów do tytułu mesjasza. Niekiedy w kontekście religijnym, często w swoistym związku z polityczną sytuacją. Jak na przykład

Sabataj cwi czy w Polsce twórca frankizmu Jakub Frank (Dobrucki). Jednak jako narodowi zbawcy, były to już tylko postacie właściwie karykaturalne, ostro również zwalczane przez izraelską ortodoksję. W tym samym czasie u Żydów kształtowała się już inna odmiana mesjanizmu, która czerpała ze starych starotestamentowych inspiracji, ale starała się dostosowywać do wymogów duchowych danych epok. Chodzi o tak zwany mesjanizm kolektywny, gdy to wyzwolicielem jest nie konkretna osoba, ale cały naród. A jeśli więc mesjanistyczne cechy posiada cała społeczność, to chodzić może – jak w omawianej sprawie – nie tylko o samozbawienie tej grupy, ale o pełnienie zbawczo-wyzwolicielskich funkcji wobec wszystkich narodów świata. Doprowadza to do takiej konkluzji: jest to polityczno-społeczny proces, zakończony zwieńczeniem historii, tej tu i teraz. Naród, który tę rolę pełni, w wyniku realizacji owego postulatu nabywa cech nowego światowego kapłaństwa.

[Antoni Koniuszewski](#)